

Research Article

การสร้างสรรค์ต้นแบบผลงานศิลปะจัดวางกับสภาพแวดล้อม ต่อการสร้างเอกลักษณ์ท้องถิ่นของหมู่บ้านเนินสะอาด

THE MODEL CREATION OF INSTALLATION ART CONTRIBUTED TO THE LOCAL IDENTITY OF BAN NOEN SA-ARD COMMUNITY

พีรติ จึ่งประกอบ*

สาขาวิชาการออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Peerati Juengprakob*

Design department, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*E-mail: 23peerati.j@gmail.com

Received: 2022-03-11

Revised: 2022-05-11

Accepted: 2022-05-11

บทคัดย่อ

การสร้างสรรค์ต้นแบบผลงานศิลปะจัดวางกับสภาพแวดล้อมต่อการสร้างเอกลักษณ์ท้องถิ่นของหมู่บ้านเนินสะอาด โดยผู้ที่มีประสบการณ์การด้านศิลปะการออกแบบ ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชน ภายใต้โครงการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพในการทำวิจัยของอาจารย์ “การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยจากชุมชนพื้นที่ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก” จัดโดยสถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อออกแบบสร้างสรรค์ต้นแบบศิลปะจัดวางเพื่อสะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่นสำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านเนินสะอาด จังหวัดนครนายก “เนินสะอาดโมเดล”

ระยะที่ 1 สังเกตทางตรง เป็นวิธีสังเกตพฤติกรรมคนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นหมู่บ้านเนินสะอาด หมู่ 16 ตำบลเขาเพิ่ม อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยใช้กล้องบันทึกภาพเพื่อประกอบเป็นเอกสารประโยชน์ของการสังเกต จะได้รับข้อมูลโดยตรงที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ และเหมาะสมกับวิจัยเชิงคุณภาพ โดยลงพื้นที่หมู่บ้านเนินสะอาด ตำบลเขาเพิ่ม อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก มีวิธีการสังเกตดังนี้

1. การตกแต่งสถานที่
2. การแต่งกายเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา
3. ภาษาท้องถิ่น
4. พิธีกรรมทางศาสนา
5. พฤติกรรมของผู้ร่วมกับพิธีกรรม การเริ่มโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของชุมชนบ้านเนิน

สะอาดภายใต้การทำงานของเนินสะอาดโมเดล นั่นคือการปรับเปลี่ยนในเรื่องของการดำเนินการของ วิถีชุมชน เอกลักษณะคือฟาร์มแพะภายใต้โครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อ ภายใต้ร่มพระบารมี ที่เป็น ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเรียนรู้วิถีเกษตร

ระยะที่ 2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะการออกแบบจากข้อมูลแบบร่างศิลปะจัดวาง “ลำ-สุข” พัฒนารูปแบบศิลปะจัดวางตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญในเรื่องเกี่ยวกับวัสดุที่ต้องเป็นวัสดุท้องถิ่นที่เหลืใช้ หรือเศษไม้มาประยุกต์ใส่ความคิดสร้างสรรค์เพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสุนทรีย์ภาพในการรับรู้ความงาม และสร้างความแข็งแรงคงทนให้เหมาะต่อการติดตั้งในพื้นที่ จากข้อมูลทีวีเคราะห์เบื้องต้น โดยผ่านการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการระดมความคิดเห็นจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลครั้งที่ 2 เพื่อให้สามารถต่อยอดสู่ต้นแบบศิลปะจัดวางได้อย่างสมบูรณ์

ผลการวิจัยนี้พบว่า ด้านเอกลักษณ์หมู่บ้านเนินสะอาดเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี กับแนวคิด “เนินสะอาดโมเดล” ที่ปรับเปลี่ยนวิถีชุมชนที่มีเอกลักษณ์จากอดีต ซึ่งชุมชนยึดอาชีพ ทำการเกษตรผสมผสาน มาพัฒนาต่อยอดสู่การเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีเกษตรพอเพียง แหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความรู้แก่เด็กและประชาชนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางปฏิบัติคือการพัฒนา ที่สมดุลและยั่งยืน ครอบคลุมทุกมิติในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งมีมิติด้านวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ ผู้วิจัยต้องการมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อดออม มีชีวิตเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อพุ่มเฟิย สามารถสร้างสรรค์เอกลักษณ์ชุมชนได้จากวัสดุเหลือใช้ สร้างสรรค์ต้นแบบศิลปะจัดวาง โดยเลือกใช้วัสดุ เหลือใช้จากท้องถิ่นหรือชุมชน บ้านเนินสะอาด จังหวัดนครนายก สามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อสร้างบรรยากาศให้เป็นเอกลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

คำสำคัญ: ศิลปะจัดวาง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนท่องเที่ยว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดนครนายก

ABSTRACT

The model creation of Installation art contributed to the local identity of Ban Noen Sa-Ard Community, it was achieved in cooperation with experienced artists in the field of art design, community leaders and community members. It was under the support and development of teachers' research potential project, which was organized by the Institute of Research and Development in order to create the model of installation artwork to reflect the local identity of OTOP Tourism Community, Nawat Withi, Ban Noen Sa-Ard , Nakhon Nayok Province "Noen Sa-Ard Model".

Phase 1: Direct Observation: it was an observation of the local people in Noen Sa-Ard Community, Moo. 16, Khao Perm Sub-district, Ban Na District, Nakhon Nayok Province by video recording. The primary data were received in this method which was suitable for

qualitative research. The methods of observation were as follows: 1) place decoration 2) dress-up for religious ceremonies 3) dialects 4) religious rituals and 5) behaviour of ritual's participants. The OTOP tourism community project had begun due to the change of the community's way of life —its' uniqueness was a goat farm. This project was under the 9101 Project, 'Following in Father's Footsteps, Under the Graciousness of His Majesty' which was philosophy of sufficiency economy and agricultural learning center.

Phase 2: Interviewing the Specialists in the field of Installation Art: "Lam-Suk"— the development of installation art according to the specialists' suggestions regarding local materials or wood scraps, adding some creative ideas to form aesthetic perception and strength for installing in the areas. The data were collected from the community twice in order to have a completed model of installation art.

The research results were found that, Neon Sa-ard Community was the OTOP Tourism Community, Nawat Withi— "Neon Sa-Ard Model". The community way of life has been changed from the integrated farming to becoming the agricultural tourism village. This place is currently a tourist attraction where people can learn the philosophy of sufficiency economy — to have balance and sustainable development. The researcher wanted to see the community living and having simple life from the perspective of cultural dimension. The community can present their identity by creating the installation art using the local materials in Ban Noen Sa-Ard Community, Nakhon Nayok Province which this can become a unique environment of the community learning center.

Keyword: installation art, tourism-based community center, sufficiency economy philosophy, Nakhon-Nayok Province

บทนำ

“บ้านเนินสะอาดโมเดล” เป็นศูนย์การเรียนรู้วิถีเกษตรพอเพียง ภายใต้โครงการไทยนิยมยั่งยืน ประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกร 70% และส่วนที่เหลือจะประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างทั่วไป คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มี เพื่อสร้างเอกลักษณ์ในการต่อยอด

ศูนย์กลางการพัฒนา โดยการพัฒนาภาคและเมืองเพื่อรองรับการพัฒนายกระดับฐานการผลิตและบริการเดิมและขยายฐานการผลิตและบริการใหม่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ประเทศไทยต้องใช้ประโยชน์จากศักยภาพและภูมิสังคมเฉพาะพื้นที่ ประชากรในเขตเมืองจะเป็นโอกาสในการกระจายความเจริญ

และการนำต้นทุนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นพัฒนาต่อยอดสู่เอกลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อการประชาสัมพันธ์เชิญชวนการท่องเที่ยวเพื่อหารายได้เข้าชุมชนอย่างยั่งยืน

อัตลักษณ์ชุมชน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ก่อตัวขึ้นมา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งนั้น ได้ถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะมาท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ๆ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตนำไปสู่การพัฒนาต่าง ๆ ให้ความความโดดเด่นน่าสนใจ อันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถบ่งบอกความเป็นตัวตนของชุมชน เกิดการพัฒนาควบคู่ไปกับการคำนึงถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการจดจำ เกิดความประทับใจ และทำให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นมีจุดขายที่ไม่เหมือนใคร (Thamathorn, 2012)

ศิลปะการออกแบบเพื่อสะท้อนสัญลักษณ์ของจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทยยังเป็นเรื่องที่ยังไม่ให้ความสำคัญมากนัก ซึ่งจะสังเกตได้จากรูปแบบอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ต่าง ๆ ยังไม่มีรูปแบบที่จะแสดงความชัดเจนเฉพาะจังหวัด จึงกลายเป็นแนวคิดเรื่องการนำความรู้ที่หลากหลายไปปรับใช้ในพื้นที่ชุมชน โดยให้ความสำคัญกับแนวการพัฒนาที่ยั่งยืนจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่การขับเคลื่อนศักยภาพเฉพาะชุมชน ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถสร้างงานและอาชีพได้เป็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

งานวิจัยสร้างสรรค์ สิ่งที่ส่งผลต่อการแสดงถึงสัญลักษณ์ บุคลิก ตัวตนของชุมชนเป้าหมาย ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยงานวิจัยชิ้นนี้จะให้ชุมชน

มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้งานวิจัยสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนโดยตรง และบูรณาการเรียนการสอนเข้ากับงานวิจัยโดยให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในงานวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างสรรค์ต้นแบบผลงานศิลปะจัดวางกับสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างเอกลักษณ์ท้องถิ่นของหมู่บ้านเนินสะอาด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านเนินสะอาด หมู่ 16 อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตพื้นที่ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ศึกษาครอบคลุม หมู่บ้านเนินสะอาด หมู่ 16 ตำบลเขาเพิ่ม อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ประชากรวิจัย ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นักปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน วัฒนธรรมท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดในชุมชน วัตวิถี คนที่มีความสนใจพัฒนาชุมชนสู่ชุมชนท่องเที่ยว นวัตวิถี OTOP ขอบเขตเนื้อหา เนื้อหาสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ศิลปวัฒนธรรมประจำพื้นที่ของงานวิจัย ได้จากการสังเคราะห์เชิงเนื้อหาจากเอกสาร งานวิจัยและการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักปราชญ์ชาวบ้าน นำมาสรุป

เป็นองค์ประกอบของต้นทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน ด้านศาสนา ด้านวัสดุท้องถิ่น

2. ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เช่น เอกสารหลักฐาน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้านที่สืบทอดต่อกันมา ผลงานทางวิชาการ

3. ด้านศาสนา เช่น เอกสารหลักฐาน กลุ่มผู้จัดทำประเพณีวัฒนธรรมทางศาสนาประจำชุมชน ความเชื่อประจำท้องถิ่น นักปราชญ์ชาวบ้าน ผลงานทางวิชาการ

4. ด้านวัสดุท้องถิ่น เช่น เอกสารหลักฐาน กลุ่มช่างฝีมือประจำชุมชน แหล่งรวบรวมวัสดุธรรมชาติของชุมชน ผลงานทางวิชาการ

5. ตัวอย่างหมู่บ้านโครงการชุมชนนวัตกรรม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วประเทศ ที่มีแนวทางใกล้เคียงกับพื้นที่งานวิจัย โดยคำนึงวิถีชีวิต ภูมิศาสตร์ สภาพการเกษตรกรรม เพื่อสังเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่งานวิจัยครั้งนี้

6. งานศิลปะการออกแบบเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อเป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ งานศิลปะจัดวางวัสดุธรรมชาติ งานประติมากรรมเพื่อส่งผลงานออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อม จากผลงานวิชาการ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะการออกแบบ

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

แนวคิดที่ว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจและประสบความสำเร็จในปัจจุบัน คือต้องมีวิธีการบูรณาการแนวคิดว่าองค์ความรู้ เชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาที่ยั่งยืน

ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการพัฒนานั้น ชุมชนจะสามารถพัฒนาจากเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์เพื่อต่อยอดในเชิงการสร้างรายได้ รูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ตอบสนองกลุ่มเป้าหมายจากการศึกษารากฐานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น (Chompunat, 2014)

ศิลปะจัดวาง หรือ ศิลปะติดตั้ง (Installation art) หมายถึงประเภทของงานศิลปะที่มีที่ตั้งเฉพาะจุด เป็นงานสามมิติที่ออกแบบเพื่อที่จะแปรสภาพการรับรู้ของสิ่งแวดล้อม (perception of a space) โดยทั่วไปแล้ว “ศิลปะจัดวาง” จะหมายถึงศิลปะภายในตัวสิ่งก่อสร้าง ถ้าตั้งอยู่ภายนอกก็มักจะเรียกว่า “ศิลปะภูมิทัศน์” (Land art) และศิลปะสองประเภทนี้คาบเกี่ยวกัน ศิลปะจัดวางอาจจะเป็นได้ทั้งศิลปะที่ติดตั้งอย่างถาวรหรือเพียงชั่วคราวก็ได้ ศิลปะจัดวางได้รับการติดตั้งในการแสดงงานนิทรรศการศิลปะ เช่น ในพิพิธภัณฑ์หรือหอศิลป์ หรือในบริเวณทั้งที่เป็นของส่วนบุคคลและของสาธารณชน ประเภทของงานก็ครอบคลุมตั้งแต่การใช้วัสดุที่พบโดยทั่วไป ที่มักจะเลือกสรรจากวัสดุที่ทำให้มีความกระเทือนอารมณ์ รวมไปถึงวัสดุสมัยใหม่ เช่น วิดีโอ เสียง การแสดง ความเสมือนจริงแบบเต็มตัว (Immersive virtual reality) และอินเทอร์เน็ต ศิลปะจัดวางหลายชิ้นเป็นศิลปะเฉพาะที่ (Site-Specific Art) ซึ่งหมายความว่าเป็งานที่ออกแบบให้ติดตั้งตรงตำแหน่งหรือสถานที่ที่สร้างงานศิลปะโดยเฉพาะเท่านั้น อินสตอลเลชันอาร์ต (Installation Art) หรือศิลปะจัดวาง เป็นผลงานที่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นพื้นที่เฉพาะเจาะจงหรือไม่

เจาะจง อาจจัดขึ้นในห้องว่างตามแกลเลอรี หอศิลป์ พิพิธภัณฑ์ ตึกรามบ้านช่อง สถานที่ต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ปิด มีขอบเขตจำกัด ศิลปินที่สร้างงานประเภทนี้จะให้ความสำคัญกับการประกอบส่วนต่าง ๆ และการจัดการสภาพแวดล้อมทั้งหมด โดยไม่ได้เน้นที่ศิลปวัตถุชิ้นใดชิ้นหนึ่งเท่านั้น เช่นเดียวกับจิตรกรรมฝาผนังในพื้นที่สาธารณะ และศิลปะในสถาปัตยกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ที่มักจะมีลักษณะการจัดวางทุกอย่างโดยคำนึงถึงองค์รวม ศิลปะจัดวางเป็นงานศิลปะที่ทำให้คนดูได้รับประสบการณ์ร่วมในการสร้างปฏิสัมพันธ์ในบริบทที่ผลงานศิลปะอยู่แวดล้อมตัวผู้ชม ณ ขณะที่ผู้ชมได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของผลงาน (Peerati, 2016)

องค์ประกอบของศิลปะประเภทจัดวาง

1. ความเฉพาะเจาะจงกับพื้นที่ (site-specificity) – สำหรับศิลปินที่เลือกสรรพื้นที่ที่มีนัยยะสำคัญ และต้องการความเฉพาะเจาะจงเพื่อใช้ความหมายที่มีอยู่มาตอบสนองต่อแนวคิด

2. ความชั่วคราว ไม่คงทนถาวร (temporality) – ผลงานจัดวางส่วนใหญ่มีลักษณะคงทนไม่ถาวร อาจมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละครั้งที่น่าออกแสดง ในกรณีที่เปลี่ยนสถานที่ ซึ่งโดยปกติการเปลี่ยนพื้นที่ ก็ย่อมทำให้การจัดวางถูกปรับเปลี่ยนไปด้วย เพราะเป็นสิ่งที่ต้องสัมพันธ์กัน

3. ความคิดของศิลปิน (cerebral) – ความคิดจากสติปัญญาของศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงาน อาจเป็นความมุ่งหมายในการสร้างกายภาพหรือใช้แนวความคิดเป็นตัวนำ

4. การสร้างปฏิสัมพันธ์ (interaction) – การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลงาน พื้นที่ และผู้ชมให้เกิดองค์รวมเป็นสำคัญ

5. กระบวนการ (process) – การทำผลงานจัดวางส่วนมาก มีการให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างผลงานมากกว่าผลสำเร็จสุดท้าย

6. การเก็บบันทึกข้อมูล (documentary recording) – เนื่องจากความไม่คงทนถาวรของผลงาน จึงควรมีการเก็บบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบไว้ทั้งหมด ได้แก่ ภาพร่าง 2 มิติ (2D sketch), แบบจำลอง 3 มิติ (3D model), ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง, ภาพถ่าย (photography) และวิดีโอ (video)

ศิลปะจัดวางมีการจำแนกประเภทดังนี้

1. การจัดวางแบบสมูธด์ (Enchantment Filled Space Installation) การสมูธด์เข้าไปให้เต็มพื้นที่ อาจเป็นวัตถุ แสง สี เสียง หรือผัสสะอื่น ๆ ใช้กายภาพความท้าทายในการสะกดคนดู เพื่อให้ผู้ชมเกิดความตื่นตะลึง รู้สึกที่งราวกับมนต์สะกด

2. การจัดวางแบบจำลองของจริง (Impersonations Filled Space Installation) การใช้พื้นที่สมูธด์เพื่อจำลองให้ดูเสมือนจริง เป็นการเปิดประเด็นเรื่องนัยยะของพื้นที่และสถานที่ที่ถูกนำมาจำลอง เพื่อให้เกิดความฉงนสงสัย การเกิดคำถามเกี่ยวกับการผิดที่ผิดทาง

3. การจัดวางแบบแทรกแซง หรือแทรกเข้าเพื่อวิจารณ์ (Intervention Site-Specific Installation) การจัดวางประเภทนี้มีลักษณะเฉพาะเจาะจงกับพื้นที่ เป็นการแทรกผลงานเข้ากับพื้นที่

4. การจัดวางแบบส่งเสริมทางกายภาพ (Rapprochement Site-Specific Installation) เป็นการแทรกผลงานเข้าไปสู่พื้นที่เฉพาะเจาะจง เพื่อส่งเสริมกายภาพความงาม สร้างความสัมพันธ์จากสิ่งที่มีอยู่เดิมในพื้นที่กับสิ่งที่สร้างขึ้นใหม่

วงจรวัฒนธรรมกับการสร้างเอกลักษณ์ อธิบายได้ว่า เอกลักษณ์ทั้งหลายมีกระบวนการถูกผลิตให้เกิดขึ้น สามารถถูกบริโภคและถูกควบคุมจัดการอยู่ในวัฒนธรรมเหล่านั้น และทั้งนี้ยังมีการสร้างความหมายต่าง ๆ ผ่านระบบต่าง ๆ ของการสร้างภาพตัวแทน (Symbolic Systems of Representation) (Suebsiri, 2015)

ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านเนินสะอาด หมู่ 16 จังหวัดนครนายก

จังหวัดนครนายก โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครนายก จัดแคมเปญท่องเที่ยวเชื่อมโยงเมืองหลักสู่การท่องเที่ยวภายในจังหวัด ในกิจกรรมเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวแต่ละท้องถิ่น ตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดนครนายก โดยนำสื่อมวลชนลงพื้นที่สำรวจและท่องเที่ยวในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ใน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวังต้น บ้านหนองมะกอก บ้านใหม่บ้านเกาะไม้ลาย และบ้านเนินสะอาด

ภาพที่ 1 ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
เนินสะอาดโมเดล

จากทิศทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2561 ได้มีการวางแผนการพัฒนา OTOP รูปแบบใหม่ ที่จะเปลี่ยนผ่านบทบาทของรัฐในฐานะผู้ผลักดันการค้าขายสินค้า ให้เป็นเพียงผู้เกื้อหนุนชุมชนให้สามารถสร้างรายได้ตามความต้องการของชุมชน ด้วยการนำแนวทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยเน้นการพัฒนาสินค้า OTOP quadrant D เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวชุมชน หรือที่เรียกว่า “ชุมชน ท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ จะเป็นการสร้างรายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยวโดยเชื่อมเส้นทางการท่องเที่ยวภายในจังหวัด ค้นหาใช้เสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิตวัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์ แปรเป็นรายได้เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนทั้งชุมชน อีกทั้งในระยะยาว

ยังมุ่งหวังผลที่มากกว่าเงินทอง นั่นคือ การสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับลูกหลาน ไม่ต้องละทิ้งถิ่นฐาน ไปทำงานต่างจังหวัด เพื่อครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง ทุกคนมีความสุข ได้รักษาวิถีวัฒนธรรม ของชุมชนสืบไป

ภาพที่ 2 ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
บ้านเนินสะอาด ม. 16

“โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของชุมชนบ้านเนินสะอาดภายใต้การทำงานของเนินสะอาดโมเดล นั่นคือการปรับเปลี่ยนในเรื่องของการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน มีทั้งอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ ที่มีปะปนกันมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล อยากจะพัฒนาให้หมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้มีรายได้ให้กับคนในชุมชน เป็นการส่งเสริมอาชีพในเรื่องต่าง ๆ ทั้ง 10 ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เรา มีอยู่ ซึ่งเป็นสินค้าที่ผลิตโดยชุมชนของเรา และในชุมชนของเรายังมีอีกหนึ่งทางเลือกในการประกอบอาชีพ ในส่วนของการทำเกษตร

ภายใต้เศรษฐกิจพอเพียงครับ ตามรอยเท้าพ่อเน้นครับ ชุมชนของเรานั้นก็ได้มีการจัดตั้งกลุ่มชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมา เพื่อรองรับและตอบสนองนโยบายตามปณิธานของพระองค์ท่านที่ได้ให้ไว้” (Sakda, personal communication, 2021)

ภาพที่ 3 บรรยาการกิจกรรมของชุมชน

สำหรับ GOAT SMILE FARM นั้น ก็คือชื่อของฟาร์มแพะซึ่งเป็นแพะของโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อ ภายใต้ร่มพระบารมี ซึ่งเป็นโครงการแรกของในหลวงรัชกาลที่ 10 ได้รับคัดเลือกให้เป็น 1 โครงการที่ได้รับรางวัลระดับเขตในการประกวดกันของกลุ่มส่งเสริมการเกษตร เขต 3 จังหวัดระยองและผลิตภัณฑ์ต่อมาก็คือปุ๋ยจากมูลแพะ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อ ภายใต้ร่มพระบารมี เพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่

เกษตรกรและชุมชน ด้วยการนำหลักการทฤษฎี และแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร ต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้พระราชทานไว้ เกษตรกรสามารถลดรายจ่าย มีรายได้เพิ่มขึ้น มีการบริหารจัดการด้านการเกษตรตรงตามความต้องการของตลาดชุมชน เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดกระแสเงินทุนเวียนในชุมชน

ภาพที่ 4 โครงการ 9101 เลี้ยงแพะเนื้อ

ภาพที่ 5 ผลิตภัณฑ์จากมูลแพะ

ซึ่งจากการดำเนินงานโครงการ 9101 ฯ นี้ เกษตรกรและชุมชนที่เข้าร่วมโครงการฯ จะได้เรียนรู้การทำอาชีพด้านปศุสัตว์ตามความสนใจ และมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตามความต้องการของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

ลดต้นทุนการผลิต และลดการใช้สารเคมี ส่งผลให้กลุ่มมีกองทุนผลิตปุ๋ยหมักเวียนต่อเนื่อง และต่อยอดในการสร้างอาชีพใหม่ให้แก่เกษตรกรที่อยู่ในชุมชน ตลอดจนเป็นแนวทางการสร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ภาพที่ 6 มูลแพะระหว่างรอขั้นตอนการจัดการ

ภาพที่ 7 กิจกรรมให้อาหารแพะ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิดเป็นปรัชญาที่แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

แนวทางปฏิบัติคือการพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืน ครอบคลุมทุกมิติในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งมีมิติด้านวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อดออม มีชีวิตที่เรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย มีผลต่อระดับของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภทดังนี้ (1) เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่หนึ่ง เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน ที่เน้นความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว คือ การที่สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ในลักษณะที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น ความต้องการในปัจจัยสี่ของตนเอง และครอบครัวได้ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกลมเกลียว และมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยการประหยัด และการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น จนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขทั้งทางกายและใจ (2) เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สอง เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับกลุ่มหรือองค์กร คือ เมื่อบุคคล/ครอบครัวมีความพอเพียงในระดับที่หนึ่งแล้ว ก็จะรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ เพื่อร่วมกันดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคม และศาสนา โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยราชการ มูลนิธิ และเอกชน (3) เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สาม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่าย คือ เมื่อกลุ่มหรือองค์กร มีความพอเพียงในระดับที่สองแล้ว ก็จะร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อการสร้างเครือข่าย มีการติดต่อร่วมมือกับธนาคารและ

บริษัทต่าง ๆ ทั้งในด้านการลงทุน การผลิต การตลาด การจำหน่าย และการบริหารจัดการ เพื่อการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้าน สวัสดิการ การศึกษา สังคม และศาสนา ให้สมประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย

ปัจจุบันนครนายก โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครนายก จัดแคมเปญท่องเที่ยว เชื่อมโยงเมืองหลัก สู่อำเภอท่องเที่ยวภายในจังหวัด ในกิจกรรมเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวแต่ละท้องถิ่นตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดนครนายก โดยนำสื่อมวลชนลงพื้นที่สำรวจ และท่องเที่ยวในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ใน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวังต้น บ้านหนองมะกอก บ้านใหม่ บ้านเกาะไม้ไผ่ และบ้านเนินสะอาด

จากทิศทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2561 ได้มีการวางแผนคิดการพัฒนา OTOP รูปแบบใหม่ ที่จะเปลี่ยนผ่านบทบาทของรัฐในฐานะผู้ผลักดันการค้าขายสินค้า ให้เป็นเพียงผู้เกื้อหนุนชุมชนให้สามารถสร้างรายได้ตามความต้องการของชุมชน ด้วยการนำแนวคิดการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยเน้นการพัฒนาสินค้า OTOP quadrant D เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวชุมชน หรือที่เรียกว่า “ชุมชน ท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ จะเป็นการสร้างรายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยวโดยเชื่อมเส้นทางท่องเที่ยวภายในจังหวัด ค้นหาใช้เสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์ แปรเป็นรายได้เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนทั้งชุมชน อีกทั้งในระยะยาว

ยังมุ่งหวังผลที่มากกว่าเงินทอง นั่นคือ การสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับลูกหลาน ไม่ต้องละทิ้งถิ่นฐาน ไปทำงานต่างจังหวัด เพื่อครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็งทุกคนมีความสุข ได้รักษาวิถีวัฒนธรรมของชุมชนสืบไป

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครนายก จึงได้นำนโยบายดังกล่าวมาดำเนินงานในพื้นที่ โดยการคัดเลือกชุมชน ที่มีความพร้อมในการดำเนินงาน ในปีงบประมาณ 2561 จะเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับชุมชน ด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมในทุกระดับ ตั้งแต่การวางแผนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี การสรรหาคณะทำงาน ที่มาจากชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์/สินค้าชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยว การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า การนำนวัตกรรมมาใช้ในการลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนที่จะหลอมรวมการท่องเที่ยวกับผลิตภัณฑ์ให้เป็นหนึ่งเดียว อีกทั้งยังเตรียมบุคลากรของชุมชน ให้สามารถบอกเล่าเรื่องราวของตนเองให้น่าสนใจ น่าจดจำ สร้างโอกาสการค้าขายสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาจะเป็นการวางรากฐาน เพื่อต่อยอดการพัฒนาและเชื่อมโยงเส้นทาง การท่องเที่ยว “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” ให้มีความยั่งยืน สร้างชุมชนให้เป็นสุขสืบไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างสรรค์ต้นแบบผลงานศิลปะ จัดวางกับสภาพแวดล้อมต่อการสร้างเอกลักษณ์ท้องถิ่นของหมู่บ้านเนินสะอาด เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) บทบาทของผู้วิจัยเป็นผู้สร้างกระบวนการ

มีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมตัดสินใจ ในการเอกลักษณ์ท้องถิ่นสำหรับศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน สรุปเป็นตารางวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เครื่องมือในการเก็บข้อมูล แบบสังเกต (Observation Form)

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือในการเก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์ (interview)

ขั้นตอนที่ 3 สรุปและวิเคราะห์ข้อมูล

การลงพื้นที่วิจัยครั้งนี้ได้รับความยินยอม จากผู้ใหญ่บ้านหมู่ 16 อำเภอบ้านเนินสะอาด จังหวัดนครนายก โดยผู้ใหญ่บ้านแสดงเจตนาพร้อม มีความต้องการให้ทางสาขาการออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เสนอชื่ออาจารย์พีรติ จึงประกอบ ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสร้างสรรค์ศิลปะ จัดวางและงานประชาสัมพันธ์เอกลักษณ์ท้องถิ่น ไปช่วยดำเนินการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบบสังเกต (Observation Form)

จุดประสงค์ของแบบสังเกต คือต้องการ สังเกตพฤติกรรม วิถีชีวิต ประเพณีพึงปฏิบัติ ของท้องถิ่นที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์ชุมชน มีดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาครอบคลุมหมู่บ้าน เนินสะอาดทั้ง 16 หมู่ ตำบลเขาเพิ่ม อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ประชากรวิจัย ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นักปราชญ์ชาวบ้าน ทั้ง 16 หมู่ ที่มีองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน วัฒนธรรมท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ที่สืบทอดในชุมชน

2. การสังเกตทางตรง (Direct Observation) เป็นวิธีสังเกตพฤติกรรมคน

ในพื้นที่ ชุมชนท้องถิ่นหมู่บ้านเนินสะอาดทั้ง 16 หมู่ ตำบลเขาเพิ่ม อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก และ บันทึกภาพประกอบเป็นเอกสาร ประโยชน์ของการสังเกต จะได้รับข้อมูลเหมาะสมกับวิจัยเชิงคุณภาพ

การจดบันทึกเป็นวิธีที่สำคัญที่อาจใช้ร่วมกับการสังเกต ขณะผู้ถูกสังเกตแสดงพฤติกรรมหรือใช้บันทึกผลของพฤติกรรมโดยได้รับความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 16

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (interview)

จุดประสงค์ของแบบสัมภาษณ์ บุคคลที่มีชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และคนที่มีความสนใจพัฒนาชุมชนสู่ชุมชนท่องเที่ยววิถี OTOP คำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องสร้างสรรค์ศิลปะจัดวาง มีดังนี้

1. ความเฉพาะเจาะจงกับพื้นที่ (site-specificity) – สำหรับศิลปินที่เลือกสรรพื้นที่ที่มีนัยยะสำคัญ และต้องการความเฉพาะเจาะจงเพื่อใช้ความหมายที่มีอยู่มาตอบสนองต่อแนวคิด

2. ความชั่วคราว ไม่คงทนถาวร (temporality) – ผลงานจัดวางส่วนใหญ่มีลักษณะคงทนไม่ถาวร อาจมีการแปรเปลี่ยนในแต่ละครั้งที่นำออกแสดง ในกรณีที่เปลี่ยนสถานที่ ซึ่งโดยปกติการเปลี่ยนพื้นที่ ก็ย่อมทำให้การจัดวางถูกปรับเปลี่ยนไปด้วย เพราะเป็นสิ่งที่ต้องสัมพันธ์กัน

3. ความคิดของศิลปิน (cerebral) – ความคิดจากสติปัญญาของศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงาน อาจ เป็นความมุ่งหมายในการสร้างกายภาพหรือใช้แนวความคิดเป็นตัวนำ

4. การสร้างปฏิสัมพันธ์ (interaction) – การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลงาน พื้นที่ และผู้ชมให้เกิดองค์รวมเป็นสำคัญ

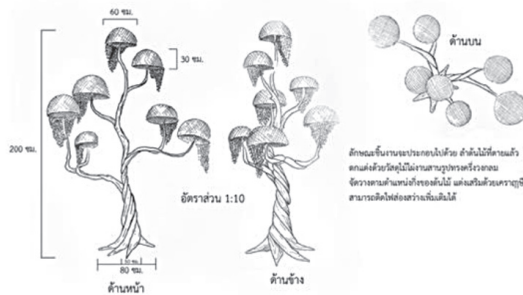
5. กระบวนการ (process) – การทำผลงานจัดวางส่วนมาก มีการให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างผลงาน มากกว่าผลสำเร็จสุดท้าย

6. การเก็บบันทึกข้อมูล (documentary recording) – เนื่องจากความไม่คงทนถาวรของผลงาน จึงควรมีการเก็บบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบไว้ทั้งหมด ได้แก่ ภาพร่าง 2 มิติ (2D sketch), แบบจำลอง 3 มิติ (3D model), ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง, ภาพถ่าย (photography) และวิดีโอ (video)

สรุปและวิเคราะห์ข้อมูล

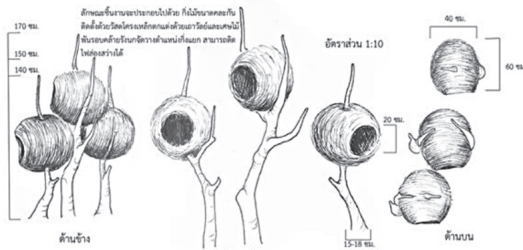
จากการรวบรวมข้อมูลผ่านเครื่องมือแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์สรุปได้แนวคิดสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวาง “ลำ-สุข” ลำไม้จากไม้ที่ตายแล้ว วัสดุเหลือใช้กลับมาสร้างความงามเพิ่มบรรยากาศสร้างสุขให้กับพื้นที่ชุมชนศูนย์การเรียนรู้ OTOP นวัตกรรม ได้ต้นแบบทั้งหมด 3 แบบดังนี้

ลำ-สุข แนวคิด : ลำต้นไม้จากไม้ที่ตายแล้ว วัสดุเหลือใช้กลับมาสร้างผลงานเพิ่มบรรยากาศสร้างสุข

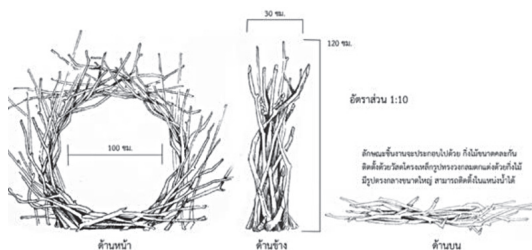
ภาพที่ 8 ต้นแบบลำ-สุข แบบที่ 1

ลำ-สุข แนวคิด : ลำต้นไม้จากไม้ที่ตายแล้ว วัสดุเหลือใช้กลับมาสร้างผลงานเพิ่มบรรยากาศสร้างสุข

ภาพที่ 9 ต้นแบบลำ-สุข แบบที่ 2

ลำ-สุข แนวคิด : ลำต้นไม้จากไม้ที่ตายแล้ว วัสดุเหลือใช้กลับมาสร้างผลงานเพิ่มบรรยากาศสร้างสุข

ภาพที่ 10 ต้นแบบลำ-สุข แบบที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ต้นแบบศิลปะจัดวางทั้ง 3 รูปแบบตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญในเรื่องเกี่ยวกับวัสดุที่ต้องเป็นวัสดุท้องถิ่นที่เหลือใช้ หรือเศษไม้มาประยุกต์ใส่ความคิดสร้างสรรค์เพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสุนทรีย์ภาพในการรับรู้ และสร้างความแข็งแรงคงทนให้เหมาะต่อการติดตั้งในพื้นที่จากข้อมูลทีวิเคราะห์เบื้องต้น การพัฒนาต้นแบบศิลปะจัดวาง “ลำ – สุข” ยังสามารถสร้างสรรค์ในรูปแบบอื่นๆได้จากแนวคิดเดียวกัน เช่น โคมไฟ ตกแต่งขนาดต่างๆ ที่เหมาะสำหรับการเป็นต้นแบบในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนจากเอกลักษณ์และทักษะฝีมือชาวบ้านในชุมชนได้

ภาพที่ 11 จำลองการจัดวางต้นแบบ “ลำ – สุข” ในภาพสถานที่ศูนย์การเรียนรู้

สรุปผลการศึกษา

1. ด้านเอกลักษณ์หมู่บ้านเนินสะอาด บ้านเนินสะอาด ตำบลเขาเพิ่ม อำเภอบ้านนา

จังหวัดนครนายก อีกหนึ่งชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีกับแนวคิด เนินสะอาดโมเดล ที่ปรับเปลี่ยนวิถีชุมชน อัตลักษณ์ เอกลักษณ์จากอดีต ชุมชนที่ยึดอาชีพทำการเกษตรผสมผสาน มาพัฒนาต่อยอดสู่การเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีเกษตรพอเพียง แหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความรู้แก่เด็กและประชาชนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

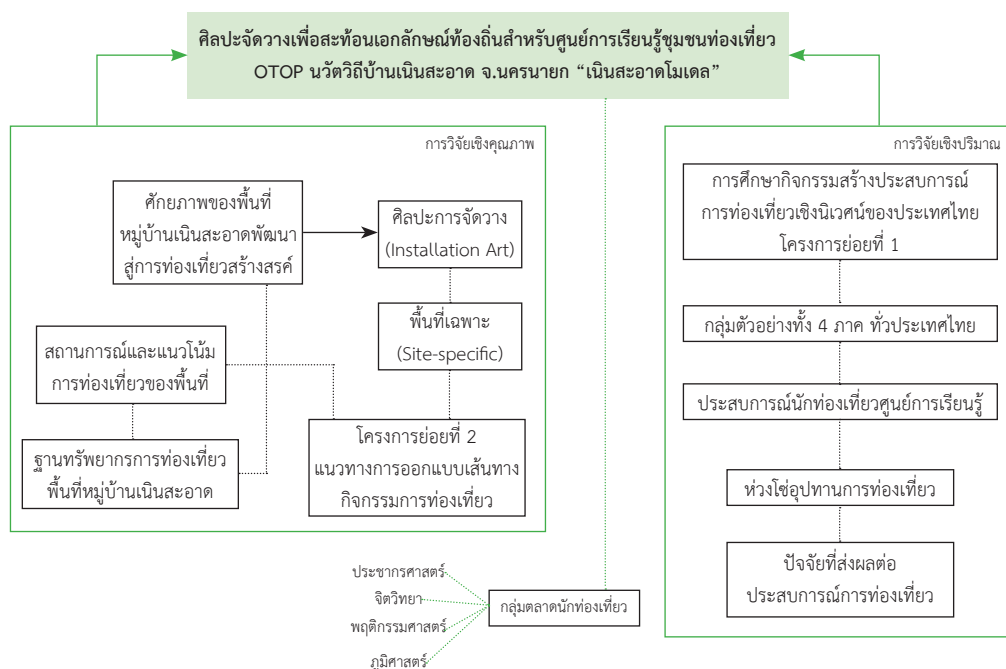
2. ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางปฏิบัติคือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ครอบคลุมทุกมิติในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งมีมิติด้านวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อดออม มีชีวิต

ที่เรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย สามารถสร้างสรรค์เอกลักษณ์ชุมชนได้จากวัสดุเหลือใช้

3. การสร้างสรรค์ต้นแบบศิลปะจัดวาง การใช้วัสดุเหลือใช้จากท้องถิ่นหรือชุมชน บ้านเนินสะอาด จังหวัดนครนายก สามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานได้ เพื่อสร้างบรรยากาศให้เป็นเอกลักษณ์ของฟาร์มแกะ

ผู้วิจัยพัฒนารอบแนวคิดเพื่อพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวในรูปแบบที่สามารถจะสร้างรายได้ให้ชุมชนจากการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นขนาดชุดโครงการที่ต้องมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วนรวมไปถึงงบประมาณที่มากขึ้นเช่นกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 12 กรอบแนวคิดการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้พบว่า องค์ประกอบของภาพ วิธีการนำเสนอผลงาน และเทคนิคการสร้างสรรคผลงานศิลปะจัดวางเพื่อสะท้อนเอกลักษณ์มีความเป็นธรรมชาติจากวัสดุเหลือใช้ชุมชนสามารถนำไปประยุกต์เพื่อเพิ่มรายได้หรือสร้างเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนต่อไปจากแนวคิดศิลปะจัดวาง

ผลที่ได้จากการวิจัย

ต้นแบบผลงานศิลปะจัดวางสามารถนำไปพัฒนาหรือประยุกต์ในการสร้างประติมากรรมขนาดเล็ก หรือการสร้างรายได้จากผลงาน เช่น โคมไฟ ที่ใส่ระบบพลังงานไฟฟ้าโซล่าเซลล์เพิ่มเติมเพื่อเป็นสินค้าของชุมชนการพัฒนา

ภาพที่ 14 ต้นแบบศิลปะจัดวางลักษณะที่พัฒนาต่อยอดไปสู่โคมไฟตกแต่งขนาดต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรคผลงานศิลปะจัดวางกับสภาพแวดล้อมต่อการสร้างเอกลักษณ์ท้องถิ่น

ของหมู่บ้านเนินสะอาด เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ที่มุ่งเป้าหมายที่ก่อให้เกิดประโยชน์ชุมชนในประเด็นความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น และวิธีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการวิจัยศิลปะ ซึ่งนำองค์ความรู้ไปสร้างหลักวิชาด้านการจัดวางผ่าน การสร้างสรรคผลงานที่มุ่งเน้นด้านการพัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวในรูปแบบที่ชุมชนสามารถสร้างเอกลักษณ์ท้องถิ่นจากองค์ความรู้ทางศิลปะจากการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแบบจำลอง เพื่อสร้างเป็นแบบจำลอง (Mental model) เพื่อสร้างเป็นแนวทางการสร้างสรรคผลงานศิลปะในชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ศิลปินหรือผู้ที่สนใจสามารถนำองค์ความรู้หรือแนวความคิดไปประยุกต์ใช้ได้ชุมชนอื่น ๆ ที่ต้องการศิลปะการจัดวางเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนได้ โดยเฉพาะเรื่องความเฉพาะเจาะจงกับพื้นที่ (site-specificity) ต้องเลือกสรรพื้นที่ที่มีนัยยะความสำคัญต่อคนที่ชุมชนหรือมีการร่วมตัวร่วมกิจกรรมของชุมชนเพื่อใช้ความหมายที่มีอยู่มาตอบสนอง ความชั่วคราว - ไม่คงทนถาวร (temporality) เป็นผลงานจัดวางที่มีลักษณะคงทนไม่ถาวร อาจมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละครั้งที่น่าออกมาแนะนำเสนอด้วยการนำเสนอจากคนในชุมชนท้องถิ่น และการสร้างปฏิสัมพันธ์ (interaction) เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลงาน พื้นที่ และผู้ชมที่เกิดองค์รวมที่สำคัญจากการมีส่วนร่วมจากชุมชนบ้านเนินสะอาด

REFERENCES

- Aumnuyporn, B. (2014). **Installation Art**. Samunprakarn: Pongwarin Publishing Office.
(In Thai)
- Chalida, T. (2015). **Modern Installation Art**. Samunprakarn: Pongwarin Publishing Office.
(In Thai)
- Keerati, B., Thitiluck, S. & Saratda M. (2017). **Sufficiency Economy and Strategy Thailand 4.0**. Bangkok: Satapornbooks Publishing Office. (in Thai)
- Keerati, B., Thitiluck, S. & Saratda M. (2017). **Learn about the development of the Sufficiency Economy Philosophy**. Bangkok: Satapornbooks Publishing Office.
(In Thai)
- Manoch, K. (2017). **Design Art**. Bangkok: Thaiwivat book Publishing Office. (In Thai)
- Thanapat, R. (2015). **The Theory of Beauty**. Bangkok: Se-ed Book Publishing Office.
(In Thai)
-